הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר נזיקין

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות חובל ומזיק

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות חובל ומזיק

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-חובל-ומזיק/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 5
הלכה ד 5
הלכה ה 5
הלכה יב 5
הלכה יג 5
הלכה יד 5
הלכה טו 5
הלכה יז 5
הלכה יח 5
הלכה יט 6
פרק ב 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
הלכה ג 6
הלכה יד 6
פרק ג 7
הלכה א 7
הלכה י 7
הלכה יא 7
פרק ד 7
הלכה א 7
הלכה ג 9
הלכה ו 9
הלכה ז 9
הלכה ט 9
הלכה יא 9
הלכה יב 10
הלכה יג 11
הלכה טו 11
הלכה יז 11
הלכה יט 11
הלכה כ 11
הלכה כא 11
הלכה כב 12
פרק ה 12
הלכה א 12
הלכה ב 12
הלכה ג 12
הלכה ד 12
הלכה ה 12
הלכה ו 12
הלכה ט 13
הלכה י 13
הלכה יא 13
פרק ו 13
הלכה א 13
הלכה ג 13
הלכה ד 14
הלכה ה 14
הלכה ו 14
הלכה יב 14
הלכה יג 15
הלכה יד 15
הלכה טז 15
פרק ז 15
הלכה א 15
הלכה ב 15
הלכה ו 16
הלכה ז 17
הלכה ח 18

הלכה ט 18
הלכה י 18
הלכה יא 18
הלכה יב 18
הלכה יג 18
הלכה טו 18
הלכה יט 19
פרק ח 19
הלכה א 19
הלכה ד 19
הלכה ו 19
הלכה ז 19
הלכה ט 20
הלכה י 20
הלכה יב 20
הלכה טו 20

פרק א

הלכה א

החובל בחבירו חייב כו' עד ושבת ובושת. ר"פ החובל (דף פ"ג) :

וחמשה דברים אלו כו' עד כדין כל המזיקין. בגיטין פרק הנזקין:

הלכה ב

נזק כיצד שאם קטע כו' עד או לחבלות יש כופר. פ' החובל:

הלכה ד

וכן זה שנאמר שם בחובל בחבירו עד ולכך נאמר לא תחוס עינך. בירושלמי דפ' החובל בב"ק:

הלכה ה

ומנין שזה שנאמר באיברים עין וכו' עד במבושיו. פ' החובל:

אבל המבייש חבירו בלא כוונה פטור כו' עד מן היפה שבנכסיו. פ' כיצד הרגל:

בד"א שהישן חייב לשלם וכו' עד הוא המועד שפשע. בירושלמי דפ' כיצד הרגל ור"י אלפס ז"ל הביאו בהלכות:

הלכה יב

מי שנפל מן הגג כו' עד ופטור מן הבושת. פ' החובל ומייתי לה פ' כיצד הרגל:

נפל ברוח שאינה מצויה כו' עד חייב בבשת. ביבמות פ' הבא על יבמתו:

הלכה יג

שנים שחבלו. פ' המניח:

הלכה יד

המתכוין לבייש את הקטן כו' עד בשת של עבד. פרק החובל (דף נ"ד):

הלכה טו

היתה אבן מונחת לו עד חייב בחמשה דברים. סוף פרק כיצד הרגל:

ואפילו נכנס לרשות חבירו עד שניהם פטורין. פרק שור שנגח את הפרה (דף מ"ח):

הלכה יז

המבקע עצים ברה"ר עד ופטור מן הבושת. פ' המניח את הכד (דף ל"ב):

הלכה יח

כשם שאומדין למיתה עד כמו שיתבאר: כתב הראב"ד ז"ל יפה אמר וכו': **ואני** אומר שפיר קנסיה וה"נ משמע במסכת שבועות פרק כל הנשבעין והביאור פ"ה:

הלכה יט

הברזל אין לו אומד עד ואין צ"ל להזיק. במסכת סנהדרין פרק אלו הנשרפין:
הזורק אבן ולאחר שיצא עד סוף הפרק. בב"ק פרק המניח את הכד (דף ל"ג):

פרק ב

הלכה א

החובל בחבירו חבלה שהוא ראוי כו' עד אחד משלם אחד. ריש פ' החובל (דף פ"ג) במשנה ובגמרא ירושלמי והביאו ר"י אלפס ז"ל בהלכות:

הלכה ב

כיצד קטע ידו או רגלו עד צער רפוי ובושת. ירושלמי ריש פרק החובל:
הכהו במקום שאינו נראה וכו' עד צער ורפוי: כתב הראב"ד ז"ל שלא במקום רואין עכ"ל: **ואני** אומר לשון הירושלמי ר"פ החובל במקום שאינו נראה ור"י אלפס ז"ל הביאו בהלכות ומפרשי ליה מר כי אורחיה ומר כי אורחיה או כדשמע מפומיה דרביה ודייק לישניה. ול"נ פירוש ר"מ ז"ל מההיא דפרק נערה שנתפתתה במשנה בשתה ופגמה לאביה כו' דקאמר כגון שפצעה בפניה וקא מייתי לה בגמ' לקמן בפירקא דהחובל:
הכהו במטפחת שבידו עד בלבד: כתב הראב"ד ז"ל במקום רואין עכ"ל: **ואני** אומר גם זה מלשון הירושלמי הם ומר אזיל לשיטתיה ומר אזיל לשיטתיה ואנא כדאמרינא וכדקאימנא קאימנא:

הלכה ג

כוואהו בשפוד כו' עד נותן לו דמי כולו. הכל פרק החובל:
אמדוהו לכל נזק וכו' ואם תפס וכו' עד אין מוציאין מידו: כתב הראב"ד ז"ל פירש בעל ההלכות דמי כל אבר ואבר ובושת כל אחד ואחד עכ"ל: **ואני** אומר מחלוקת ישנה היא פרק החובל ושמענו מפי רבותינו נ"ע ששמעו מפי הראשונים נ"ע כי דברי בעל הלכות דברי קבלה ולכך נקבל שאילו באנו לדין יש תשובה מאי שנא הני והאמת יורה דרכו:

הלכה יד

כיצד משערין הריפוי כו' הרי שלא פסק עמו כו' עלו בו צמחים כו' עד דמי שבתו: כתב הראב"ד ז"ל אינו חייב לרפאותו עכ"ל: **ואני** אומר תמה אני אם יצא דבר זה מפיו שהרי דברי ר"מ ז"ל מפורשים פ' החובל (דף פ"ה) סוף גמ' מתני' דריפוי בסוף שמעתין דת"ר עלו בו צמחים כו' ושקלינן וטרינן עלה עד דתניא ברייתא אחרונה מנין שאם עלו בו צמחים מחמת כו' עד דאמר רבי יוסי ב"ר יהודה אף מחמת המכה פטור שנאמר רק

ומפרש תלמודא למלתיה בתרי לישני איכא דאמרי פטור אף מריפוי כרבנן בתראי איכא דאמרי פטור משבת וחייב בריפוי כמאן כאבוה ע"כ ופסק ר"מ ז"ל כהאי לישנא בתרא והדין עמו שכן בכל התלמוד פסקינן כלישנא בתרא ועוד כי כל הסוגיא כך היא הולכת לחייב בריפוי כי מי יפטרנו מאגר אסיא וישלם ואי משום שעלו שלא מחמת מכה הא מקשי ליה תלמודא ואוקמה בגרגותני אלא ודאי אחד מן התלמידים אמרה ותלה אותה באילן גדול:

עבר על דברי רופא עד סוף הפרק. הכל פ' החובל:

פרק ג

הלכה א

כיצד משערין הבושת וכו' עד והמבייש את החרש חייב. פ' החובל:

המבייש כו' עד העבד חייב. בב"ק פ' החובל (דף פ"ו:) ובירושלמי ופרק הנחנקין בסנהדרין (דף פ"ה) :

המבייש את הקטן כו' עד בכ"מ ובכל זמן כמו שיראו. פ' החובל (דף פ"ו) :

ואם בייש ת"ח עד אין לו חלק לעוה"ב. בירושלמי דפרק החובל ור"י אלפס ז"ל הביאו בהלכות:

הלכה י

כל אלו הסלעים וכו' עד כסף נקי. ריש פרק שור שנגח ד' וה' (דף ל"ו) ופרק החובל:

הלכה יא

בד"א במכובד עד סוף הפרק. פ' החובל:

פרק ד

הלכה א

הנוגף את האשה ויצאו ילדיה אע"פ שלא נתכוון חייב לשלם דמי ולדות לבעל ונזק וצער לאשה. וכיצד משערין דמי ולדות שמין את האשה כמה היתה יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה ונותנין לבעל אם מת הבעל נותנין ליורשיו ואם נגפה אחר מיתת הבעל אף דמי הולדות לאשה: כתב הראב"ד ז"ל אין דבר זה מחוור מן הגמ' וכו': **ואני** אומר מחוור ומלובן ומן ההלכה מובן פ' שור שנגח את הפרה (דף מ"ח ע"ב) דתנן ואדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות וכו' עד ונותנן לבעל אין הבעל נותנן ליורשיו היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור ע"כ ואמר

רבה עלה בגמ' (דף מ"ט) ל"ש אלא שחבל בה בחיי הגר אבל חבל בה לאחר מיתת הגר זכיא לה איהי בגווייהו פירוש מכחו ומיחייב לשלומי לדידה אמר רב חסדא מרי דכי אטו ולדות צררי נינהו וזכין בהו אלא איתיה לבעל זכי ליה רחמנא ליתיה לבעל לא זכי ליה רחמנא ופירש"י ז"ל אימת קא זכי משעת חבלה והרי אין לו תובעין ומותבינן מברייתא דתני ומפרש בה הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק צער לאשה ודמי ולדות לבעל אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותנן ליורשים היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה פירוש וקשיא לרבה ומהדרי' לטעמיה דרבה ומי עדיפא ממתני' דאוקימנא שחבל בה בחיי הגר פירוש ומת הגר ויס"ג להדיא ומת הגר וכיון דחבל בו בחיי הגר זכה בה גר וכיון דמת זכה בהן אבל חבל בה לאחר מיתת הגר זכיא לה איהי בגווייהו ה"נ שחבל בה בחיי הגר ומת הגר וכו' ואיבעית אימא תני זכתה והדר קאמר לימא כתנאי כו' ומיהו בכולה שמעתין וסוגיין משמע דלא פליג רב חסדא אלא בשחבל בה בחיי הגר ומת הגר דזכה החובל במה שבידו ופטור וכמו שכתב ר"מ ז"ל אבל אם נגפה לאחר מיתה דמי הולדות לאשה דלא זכי ליה רחמנא אלא בשעת חבלה וההוא שעתא ליתיה וכמו שפירש"י ז"ל בלשונו הצח שהעתקתי לפניך וכן הסכימו רבותינו בעלי התוס' ז"ל וגם ר"מ ז"ל בירר כל הדינין שבהלכה בסמוך לא הניח דבר וקי"ל כרבה ויש ספרים גורסין רבא בכל הלכה והלכתא כוותיה דבתרא הוא וליכא לפלוגי בין הגר לאחר ישראל או כהן מכמה טעמי חדא דתלמודא קאמר מי עדיפא ממתני' אלמא בחדא מחתא מחתינן לה ועוד דבפרק שור שנגח ד' וה' מייתי ליה ומדמי ליה לשוורים ועוד אמאי לא משני בכולי סוגיין שאני גר לפי שאין לו יורשין ועוד דרב חסדא גופיה בעי לשנויי כוליה אליבא דרשב"ג ומחייב פלגא לאחר מיתה כוליה ועוד אתמה היכן מצינו ירושה בקבר עד שזה הבעל יוריש ליורשיו בחבלה שזכה בה לאחר שמת או הוא או היא ועוד דתלמודא קאמר להדיא ואיבעית אימא תני זכתה וכבר כתבתי כמה פעמים בזה החיבור מה שקבלנו מרבותינו הראשונים ז"ל בכללי הפסקים דלשון ואיבעית אימא הוא כלשון איכא דאמרי שהוא עיקר ועוד דברייתא גופא דקא מותיב מינה הילכתא היא והיא לשון ר"מ ז"ל אות באות ואם הראב"ד ז"ל רצה לסמוך על דחיית התלמוד דקאמר אמרי לא שבח ולדות שייכא בגווייהו זכיא בהו בכולהו דמי ולדות דלא שייכא ידה בגווייהו לא זכי בהו הא שינוייא דחיקא לגבן ואשינויי דחיקי לא סמכינן אנן והוא דבר סמכא הוא בעי למיסמך עלה או אית ליה טעמי אחריני דאנן לא ידעינן או לא כתבינן להו כי היכי דלא נצטריך לתרוצינהו מכמה טעמי וגדולה מכולן מפני כבודו אשר קטנו עבה ממתנינו:

הלכה ג

היתה נשואה לגר כו' עד לפטרו מן התשלומין. פרק שור שנגח ארבעה וחמשה (דף מ"ט) ופרק שור שנגח את הפרה:

הלכה ו

בד"א בשנתכוין לאשה וכו' עד ומשלם דמי ולדות: כתב הראב"ד ז"ל לא מיחוורא הא מלתא וכו': **ואני** אומר ח"ו אלא אקרא ואגמ' סמיך דפ' שור שנגח את הפרה (מ"ט) דייק באתמהתא תלמודא אמתני' דנתכוון שהעתקתי לפניך טעמא דמתכוין לחבירו הא מתכוין לאשה משלם דמי ולדות לימא תיהוי תיובתא דרב אדא בר אהבה דאמר שוורים כי נתכוונו לאשה נמי פטורין מדמי ולדות ופרקינן אמר לך רב אדא בר אהבה ה"ה דאפי' נתכוונו לאשה נמי פטורין והאי דקתני שור שהיה מתכוין לחבירו איידי דבעי למתנא סיפא אדם שהיה מתכוין לחבירו כדכתיב קרא תנא רישא נמי שור שהיה מתכוין לחבירו ע"כ. ור"י אלפס ז"ל הביא זאת הסוגיא בהלכות להשמיענו שהיא הלכה פסוקה ומכחה ושאר ראיות פסק כרב אדא וממילא פירוקא הלכתא היא והתם התלמוד גמרא גמיר לה ומשום דהכי כתיב קרא אלמא גמרא וגזירת הכתוב הוא וזה פשוט:

הלכה ז

המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה כו' עד שהוא עון מיתת ב"ד. פ' החובל (דף פ"ז) : **וכבר ביארנו שלא חילק הכתוב עד פטור מן התשלומין**. פ' שור שנגח ד' וה' ופ' המניח את הכד:

הלכה ט

החובל בחבירו ביוה"כ עד שאין אדם לוקה ומשלם. פרק החובל:

כך הן הדברים עד בעבד כנעני שלו פטור. פ' החובל ופ' המניח את הכד:

חבל בעבד עברי שלו עד מן השבת. בנזיקין ב"ק פרק החובל ובגיטין פ"ק (דף י"ב) :

החובל בעבד כנעני וכו' עד כל רפואתו לרבו. בירושלמי דפ' החובל ובבלי עצמו נמי הכי משמע וכן הביאו ר"י אלפס בהלכותיו:

הלכה יא

כל עבד שיצא לחירות וכו' עד לא נשאר לו בו קניין: כתב הראב"ד ז"ל ויש מי שסובר כותבים הרשאה וגובין עכ"ל: **ואני** אומר באמת רבים סוברים כן אבל אין משמע כן פשט ההלכה בגיטין פרק השולח (דף מ"ב ע"ב) והאמת יורה דרכו:

לפיכך המפיל שן עבדו כו' עד אין מוציאין מידו. בגיטין פרק השולח:

הלכה יב

מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכו' עד לעצמו: כתב הראב"ד נ"ל זה הדין כמשנה ראשונה וכו': **ואני** אומר לבי מהסס אם הראב"ד ז"ל יאמר דבר זה דהני משניות תרוייהו תננהי בגיטין פרק השולח (דף מ"א) מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל אמרו להם ב"ש תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר לא תהו בראה לשבת יצרה אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו וחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש ע"כ. וגרסינן עלה בגמ' ת"ר המשחרר חצי עבדו רבי אומר קנה וחכ"א לא קנה אמר רבה מחלוקת בשטר דרבי סבר כו' אבל כסף דברי הכל קנה ורב יוסף פליג עליה ואמר מחלוקת בכסף דרבי סבר וכו' אבל בשטר דברי הכל קנה ושקלינן וטרינן עלה טובא בשמעתין לברורי ולאסוקי פלוגתייהו ואסיקנא דהלכתא כרבה דקי"ל בכוליה תלמודא רבה ורב יוסף הלכתא כרבה בר משדה ענין ומחצה וכ"פ ר"י אלפס ז"ל אלמא משכחת ליה לעבד חציו בן חורין כגון שפדה עצמו מרבו בכסף ועוד משכחת לה בעבד של שני שותפין ואפילו לרב יוסף תדע דהא תנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין אלמא איתיה ורב יוסף לא תנא הוא לאפלוגי על מתני' והא קמן דתלמודא קא מקשי ליה מיניה לרב יוסף לימא רבי היא ולא רבנן ומהדר אמר רבינא בעבד של שני שותפין ודברי הכל ורבינא בתרא הוא והלכתא כוותיה וכ"פ רבינו יצחק אלפסי ז"ל ועוד משכחת לה בענין שלישי כגון שחרר חציו ומכר חציו או שחרר חציו ונתן חציו מתנה כדגרסינן התם נמי בההיא שמעתא אמר רבה מחלוקת בשיחרר חציו והניח חציו אבל שיחרר חציו ומכר חציו או נתן במתנה חציו כיון דקא נפיק מיניה כוליה קני ועוד הגע עצמך שלא כתב או בעוד שהיו הולכין לב"ד לכוף אותו לשחרר לעבד ולכתוב שטר על חצי דמיו האי ממונא למאן ובר מן דין ע"כ לא פליגי ב"ש וב"ה אלא לענין שפחה ובת חורין משום דאיסורא היא אבל בכה"ג דממונא הוא כ"ע מודו כמשנה ראשונה תדע דגרסינן להדיא בסוף ההיא סוגיא דהשולח (דף מ"ב) נגחו שור יום של רבו לרבו יום של עצמו לעצמו ואקשינן אלא מעתה יום של רבו ישא שפחה ויום של עצמו ישא בת חורין ופרקינן איסורא לא קאמרינן אלמא מטעמא דאיסורא חזרו ב"ה להורות כבית שמאי אבל מטעמא דממונא לא ומוקמינן לה נמי לההיא מימרא בשהכהו אדם ואע"ג דבתר הכי אמרינן א"נ מימרא היא ומימרא לרבא לא סבירא ליה דחייה בעלמא היא ולא שבקינן פירוקא דלא פליגי וסמכינן אשינויא דפליגי. ומכל הני טעמי לבי מהסס לומר שלא אמר הראב"ד ז"ל דבר זה ויפה כתב ר"מ ז"ל וחיבר כל דבר

ודבר במקומו ונמוקו עמו בכאן כההיא מימרא בתרייתא דדינא דחובל ומזיק היא ובס' קניין פ"ח דהלכות עבדים שאר הדינין שכתבתי ופרטיהן על הסדר:

הלכה יג

החובל בעבד עברי וכו' עד וריפוי ובושת: כתב הראב"ד ז"ל דוקא בושת דחבלות וכו' וכזה הורו הגאונים ז"ל עכ"ל: **ואני** אומר אם על אחר שבא עליה אמרו גם לר"י אלפס ז"ל כן משמע מלשון הלכותיו וגם ר"מ ז"ל כ"כ בהל' נערה בתולה ואם הבא על בתו אמרו מכלל חייבי כריתות הוא וחייב קנס כדאיתא פרק אלו נערות (דף ל"ו ל"ז) וכ"כ ר"מ ז"ל פ"א דהל' נערה וכן נכון:

הלכה טו

החובל באשת איש השבת והריפוי וכו' עד כדרך שמרפא כל חליה: כתב הראב"ד ז"ל תימה הוא למה הורו שישלם הכל שהרי הוא נוטל וכו' עד שלא כהוגן דין הוא שלא יהא חוטא נשכר: **ואני** אומר עיקר הלכות אלו בנזיקין פרק החובל ובכתובות פ' האשה (דף מ"ז) ותירוץ התימה הזה אצלי פ' אלו נערות מידי דהוה אכל חייבי כריתות דקנס אונסין ומפתין דבשל אחרים האב זוכה ואם הוא עצמו אנס או פיתה חייב כמ"ש בסמוך וזהו גמרא וכתבו ר"מ ז"ל פ"א דהלכות נערה בתולה ומסברא טעמי רברבי איכא חדא שלא יהא חוטא נשכר ועוד קנס קנסוהו הוא עשה שלא כהוגן לפיכך יעשו לו שלא כהוגן ולא אקני ליה רחמנא והגאונים ז"ל הורו יפה והוא לא טעה:

הלכה יז

והמזיק אשתו בתשמיש המטה וכו' עד הראוי לו. ב"ק פרק המניח את הכד (דף ל"ב) ופרק החובל:

הלכה יט

החובל בבניו הגדולים וכו' ואם היו סמוכים על שלחנו וכו' ואם חבלו בהן וכו' עד שיגדילו: כתב הראב"ד ז"ל אפי' מציאתם שלו היא עכ"ל: **ואני** אומר אמת הוא ודיני החבלות פ' החובל ודין המציאה פ"ק דמציעא וגם ר"מ ז"ל כתב כן פי"א דהל' גזילה ואבידה בכל פרטיה:

הלכה כ

חרש שוטה וקטן וכו' עד אינן בני דעת. פ' החובל (דף פ"ז) ובירושלמי:

הלכה כא

העבד והאשה פגיעתן עד שאם העשיר חייב לשלם. פ' החובל (שם פ"ט):

הלכה כב
עבדו של אדם כגופו עד סוף הפרק. סוף כיצד הרגל (דף כ"ו):

פרק ה

הלכה א
אסור לאדם לחבול בין בעצמו כו' עד ק"ו למכה את הצדיק. פ' החובל (דף צ') ובמכות פ' אלו הן הלוקין (דף כ"ג):

הלכה ב
אפי' להגביה ידו עד ה"ז רשע. פרק ארבע מיתות (דף נ"ח):

הלכה ג
המכה את חבירו הכאה כו' עד ניתן לתשלומין. פרק אלו נערות (דף ל"ה) :
ואפילו הכה עבד כו' עד במקצת מצות. פ' החובל (דף פ"ח) :
ועכו"ם שהכה עד ויך את המצרי. פ' ארבע מיתות בסנהדרין (דף נ"ח):

הלכה ד
קנס קנסו חכמים וכו' כיצד היו שם שני עדים וכו' עד נשבע ונוטל: כתב הראב"ד ז"ל לא היה קנס וכו': **ואני** אומר משנתנו היא זו במסכת שבועות פ' כל הנשבעין (דף מ"ד) דתנן ואלו נשבעין ונוטלין השכיר הנגזל והנחבל כו' ושאר החילוקים פ' שבועת הפקדון ומר מפרש לטעמיה ומר מפרש לטעמיה והאמת יורה דרכו והר"מ מקוצי ז"ל כתב כן אות באות:

הלכה ה
בד"א בשהיתה המכה כו' עד ה"ז נוטל בלא שבועה. פ' כל הנשבעין (דף מ"ו) ומייתי לה בכמה דוכתי בתלמוד:

הלכה ו
הודה החובל שהוא חבל משלם וכו' עד ע"י עצמו: כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי למה פטור כו': **ואני** אומר אם הראב"ד ז"ל כתב זה לא קרא הקורא לפניו כל לשון הפיסקא או היה חסר מן הספר שהגיע לידו אבל בספר המוגה וחתום בחתימת ידו הכל מפורש וז"ל לפיכך אם כפר ואמר לא חבלתי נשבע שבועת היסת ולמה משלם אדם ג' דברים אלו ע"פ עצמו שהשבת והריפוי ממון הוא ואינו קנס שאם לא יתן לו הרי חסרו ממון שהוא מתרפא בו ובטלו ממלאכתו והבושת לא הגיע לו אלא בשעה שהודה בפנינו שהנחבל שלא חבל בו בפני בן אדם אין לו בושת והודאתו בב"ד היא שביישה אותו

נמצאת למד שאין הפרש בבושת בין בושת המגיע לו אם חבל בו בפני אחרים ובין בושת המגיע לו בעת שהודה בפני אחרים שחבל בו לפיכך משלם אדם בושת ע"פ עצמו עכ"ל. ועיקר הלכות אלו במס' שבועות פ' שבועת הפקדון ופ' כל הנשבעין והסברא על דרך הגמרא שם ופ' אלו נערות וחלוקי הבושת פ' החובל וטענת החבלות פ' שבועת הפקדון והודאת הקנסות פ"ק דסנהדרין ודבריו נכוחים וכ"כ הר"מ ז"ל מקוצי מדעת רבותינו בעלי התוספות ז"ל וסייעו בהודה בקנס מפי עצמו שחייב מההיא דפרק אלו נערות גבי פתיתי בתו של פלוני משלם בושת ופגם ע"פ עצמו וזה אמת ויציב:

ג"כ מצאתי בהשגות על מ"ש ר"מ ז"ל והודאתו בב"ד הוא שביישו. כתוב בשם הראב"ד ז"ל סוף דינא הוא זה עכ"ל. ואנכי לא ירדתי לסוף דעתו:

הלכה ט

אינו דומה מזיק חבירו כו' עד וימחול לו. פ' החובל (דף צ"ב):

הלכה י

ואסור לנחבל עד ורוח חכמים נוחה הימנו. פרק בתרא דיומא ופ"ק דר"ה:

הלכה יא

עוד יש הפרש בין נזקי גופו עד סוף הפרק. פ' החובל:

פרק ו

הלכה א

המזיק ממון חבירו כו' עד והכל דין אחד הוא. ס"פ כיצד הרגל וס"פ ד' מיתות ופרק הנשרפין בסנהדרין:

הלכה ג

וכן אם היו שניהם וכו' עד שלא בכוונה פטור: כתב הראב"ד ז"ל דין זה אינו מחוור וכו': **ואני** אומר אתמהה מי דמי הזיק ממונו למזיק בעצמו הדין שכתב הראב"ד ז"ל מיירי בשני שוורים שאינן בני כוונה שהזיקו זה את זה או בעל הבית שיש לו כוונה שהזיק ממון המכניס שורו שלא ברשות דלא הוה ידע ביה דהיינו שלא בכוונה כדאיתא פרק שור שנגח את הפרה גמרא מתני' דהמכניס שורו לחצר בעה"ב וכבר כתב ר"מ ז"ל בנזקי ממון פרק ח' וגם בירורתיו שם אני בס"ד אבל זה הדין שכתב ר"מ ז"ל כאן הוא באדם המזיק ממון חבירו שהאדם מועד לעולם ויש לו כוונה ובשלא נתכוון לא מיחייב כדאיתא פרק כיצד הרגל מוכחינן לה מדכתיב פצע תחת פצע וכן התחיל וגמר כל הפרק הזה וכדמשמע שלהי פרק כיצד הרגל ופ' המניח את הכד ופ' הכונס דלא מיחייב עד

שיזיק בזדון ובכוונה כמו שמפרש בסמוך ובהדיא אסיקנא שלהי פרק כיצד הרגל שאין אדם חייב אלא בכוונה ומוכח לה מקרא דפצע תחת פצע:

הלכה ד

היה עולה בסולם ונשברה שליבה וכו' אם היתה חזקה ומהודקת וכו' עד וכן כל כיוצא בזה: כתוב במקצת ספרי ההשגות תמה אני מאי שנא אונס זה וכו': **ואני** אומר עיקר זאת ההלכה ר"פ הגולין ודקא מקשה מאי שנא ודאי שנא ושנא דבסולם הוה ליה לעיוני ולהתבונן בהם מה שאין כן ברוח ובישן דלא בידו:

וכל אלו הדברים ברשות הניזק עד כמו שביארנו. פ' שור שנגח ופ' המניח ושלהי כיצד הרגל ופרק הגולין והביאור הוא מה שכתב בסמוך ואני גם כן צמצמתי מקומותם וסברותם:

הלכה ה

הרי שמילא חצר חבירו כדי יין ושמן וכו' עד פטור עליהן: כתב הראב"ד ז"ל אפשר לדין זה וכו': **ואני** אומר זו סברא וגמ' ומילתא דפשיטא דגרסינן להדיא ר"פ המניח (כ"ז:) בתר דאסקינן דאין דרך בני אדם להתבונן בדרכים הוה עובדא בנהרדעא וחייב שמואל בפומבדיתא וחייב רבא ואמרינן בשלמא שמואל כשמעתיה אלא רבא לימא כשמואל ס"ל ומהדרינן אמר רב פפא קרנא דבי עצרא הואי דכיון דברשות קא עבדי אבעי ליה לעיוני ומיזל ע"כ. אלמא כל דברשות אי לא עיין חייב וגם ר"מ כתב זה פי"ג דהלכות נזקי ממון כי שם מקום סידורו לחברו. מעתה תמה על לשון הראב"ד ז"ל דדייק כולי האי באפשר ואולי ועיקר הדין הזה גם כן התם מייתי לה לברייתא דהממלא חצר חבירו דבעי לאותובי מינה למ"ד עביד איניש דינא לנפשיה:

ואם שברן בכוונה וכו' עד וכן כל כיוצא בזה. פרק המניח את הכד (דף כ"ח) ובפ' שור שנגח את הפרה (דף מ"ח) גמ' מתני' דהכניס שורו לחצר בעל הבית כו' אי הוה ידע ביה (אפילו) הזיקו בעל הבית חייב מ"ט משום דא"ל נהי דאית לך רשותא לאפוקי לאזוקי לית לך רשותא:

הלכה ו

שור שעלה וכו' עד או זרק אבן. הכל פרק המניח את הכד (דף כ"ח) :

וכן הבנאי שקיבל וכו' עד והזיק בו הוא. פרק הגוזל עצים (דף צ"ח ע"ב):

הלכה יב

הכובש בהמת חבירו במים עד וכן כל כיוצא בזה. בסנהדרין פ' אלו הן הנשרפין (דף ע"ו ע"ז):

הלכה יג
שנים שהמיתו את הבהמה עד משלשין ביניהם. כך משמע פ"ק דנזיקין (דף י') גמרא מתני' דכל שחבתי בשמירתו כו':

הלכה יד
חמשה שהניחו חמש חבילות עד וכן כל כיוצא בזה. פ"ק דנזיקין:

הלכה טז
אדם ושור שדחפו וכו' עד סוף הפרק. פ' שור שנגח את הפרה:

פרק ז

הלכה א
המזיק ממון חבירו עד מדמיהן. פ"ק דנזיקין ובגיטין פ' הניזקין (דף כ"ג):

הלכה ב
כיצד הרי שטימא אוכלין עד שעבר והזיק. פ' השולח (דף מ"ד ע"ב):
אבל היורש שלא עשה כלום לא קנסו אותו. שם:
וכן המזיק היזק שאינו ניכר וכו' עד להזיק מדעתו. בגיטין פ' הניזקין (דף נ"ב:) :
הכהנים שפגלו וכו' עד פטורין: כתב הראב"ד ז"ל במאי דאמר במזיד חייבין לשלם שיבוש הוא כו' עד ומש"ה לא קנסו בו מזיד עכ"ל: **ואני** אומר פליאה דעת ממני אם דבר זה יצא מפי הראב"ד ז"ל כי זה דבר פשוט ומבורר במס' גיטין פרק הניזקין גמרא מתני' דהמטמא והמדמע וכך היא הצעה של משנה דגרסינן (דף כ"ג) אמר חזקיה דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד חייב מ"ט היזק שאינו ניכר שמיה היזק ומה טעם אמרו בשוגג פטור כדי שיודיעו ואקשינן אי הכי אפילו במזיד נמי ומהדרינן השתא לאזוקי קא מיכוין אודועי לא קא מודע ליה ור"י אמר אחד שוגג ואחד מזיד פטור מ"ט היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק ומה טעם אמרו במזיד חייב שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני ואקשינן עליה דחזקיה ממתניתין דתנן הכהנים שפגלו במקדש מזידין חייבין ותני עלה מפני תיקון העולם ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק האי שוגגין פטורין מפני תיקון העולם מבעי ליה ופרקינן ה"נ קאמר מזידין חייבין הא שוגגין פטורין מפני תיקון העולם והדר אותביה רבי אלעזר מהא העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואי אמרת היזק שאינו ניכר שמיה היזק בידי אדם נמי ליחייב ומהדרינן הוא מותיב לה והוא מפרק לה בפרה שהכניסה לרבקה על מנת שתינק ותדוש ומי חטאת ששקל בהן

משקלות ושקלינן וטרינן עליה טובא עד דאיתותב חזקיה וקיימא דר"י ובתר הכי גרסינן נימא כתנאי המטמא והמדמע כו' ושקלינן וטרינן בהכי טובא עד דמותיב מהא דתניא אכל תרומה טמאה משלם חולין טמאים כו' עד ואמר רב אחא בריה דרב איקא הכא בקנסו שוגג אטו מזיד קא מפלגי ומהדר עלה תלמודא הכי השתא התם גברא לשלומי קא מיכוין אנן ניקו ונקנסיה ותו מותיב ת"ש דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה ומהדר התם גברא לכפורי קא מיכוין ואנן ניקום וליקנסיה תו פריך ת"ש המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ומהדר התם גברא לתקוני קא מיכוון אנן ניקום וליקנסיה תו פריך ת"ש המטביל כליו בשבת בשוגג ישתמש בהן במזיד לא ישתמש בהן ומהדר הכי השתא התם גברא לטהורי מאני קא מיכוין אנן ליקום וליקנסיה ע"כ סגנון הצעת הסוגיא לשם. מעתה ראה גם ראה דמתניתין פריש ואוקמה חזקיה דה"ק הכהנים שפגלו במקדש מזידין חייבין הא שוגגין פטורין וכלשון ר"מ ז"ל והא דיוקא דפשיטא הוא וכ"ע מודו בה וכי פליג ר"י עליה בטעמא ועיקר דינא הוא דפליג ואמר דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור מ"ט היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק ומה טעם אמרו במזיד חייב שלא יהא כל אחד כו' וכלשון ר"מ ז"ל ואם איתא דטעמא דר"י משום דפטור מדיני אדם אמאי לא פריש ליה כדמפרש לחזקיה מפני תיקון העולם ולר"י שלא יהא כל אחד כו' ועוד אמאי לא מפרש טעמא בגוה כדמפרש גבי העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת כו' פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כמו שהעתקתי בלשון הסוגיא שראית וגם ר"מ ז"ל כתבה כן בסמוך וכ"ת ברייתא אורחה לפרושי ומתני' לאו אורחה לפרושי ליפרשה תלמודא כי פריך מינה לחזקיה ולימא התם כי קתני פטור פטור מדיני אדם אלא ודאי ליתא ועוד אי הוי טעמא הכי משום דפטור מדיני אדם דקא חשיב התם וכן נמי אי טעמא דר"י משום דאין מתכוין להזיק אלא להנאתו ומש"ה לא קנסו אמאי לא מפרש ליה או אמאי לא מוקי לה תלמודא כי פריך מינה כדמפרש ומוקים שלהי סוגיין ותלי טעמא בכוונה אנהי דאכל תרומה כו' ודם שנטמא כו' והמעשר בשבת וכו' והמטביל כליו בשבת וכו' דמוקים ומפרש טעמא דכולהו משום כוונה אלא ודאי טעמא דמתני' טעמא דברירה הוא וכדר"י בעיקר דינא ובטעמא וכמ"ש ר"מ ז"ל ממש עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע:

וכן העושה מלאכה בפרת חטאת כו' עד חייב בדיני שמים. פרק הכונס (דף נ"ו ונ"ח):

הלכה ו

המנסך יין חבירו עד שאינו שלו: כתב הראב"ד ז"ל לצעורי קא מיכוין עכ"ל: **ואני** אומר הצער הזה לא נזכר בגמ' דשלהי פ"ב דחולין (דף מ"א) אשר שם עיקר זאת ההלכה אלא

לשנויא בעלמא אליבא דמ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו פוק חזי דוק ותשכח התם דבתר מסקנת מימרא דר"נ ורב עמרם ורבי יצחק דאמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ומוקי ההיא דהמטמא והמדמע והמנסך כו' בשיש לו בה שותפות וכדמסיק לה נמי ר"מ ז"ל בסמוך בעי תלמודא לאוקומה כתנאי מהא דתניא עכו"ם שניסך יינו של ישראל שלא לפני ע"ז אסר ור"י בן בבא ורבי יהודה בן בתירא מתירין מפני שני דברים אחד מפני שאין מנסכין אלא בפני ע"ז ואחד שיכול לומר לו לאו כל הימך שתאסור ייני לאונסי ודחייה ר"נ ורב יצחק ורב עמרם דאמרי אפילו למ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו ה"מ עכו"ם אבל ישראל לצעורי קא מכוין ע"כ. הנה עיניך רואות דשנויא בעלמא היא ואליבא דלאו כהלכתא ולכך לא כתבו ר"מ ז"ל:

ואם היה לו בו שותפות עד שינסך. שלהי פ"ב דחולין (דף כ"ו):

הלכה ז

כל הגורם להזיק ממון חבירו וכו' עד שברו בידו: כתב הראב"ד ז"ל הרב ז"ל פסק כן וכו': **ואני** אומר אשרי תלמיד שרבו מודה לו ואף כי רבו החילוקים רש"י ז"ל ורבותינו בעלי התוס' ז"ל כלם הסכימו שאין זה דינא אלא גרמא דנזקין וזה הדרך דרך הראב"ד ז"ל גם מורי הרשב"א ז"ל כן כתב והכריע שכל שאינו עושה מלאכה בגופו כשורף שטרותיו של חבירו פרק הגוזל וכיוצא בו או מראה דינר לשולחני ואמר לו שהוא טוב ונמצא רע אין זה אלא גרמא בנזקין ופטור עכ"ל ומ"מ רבים וגאונים הסכימו כדברי הרב ר"י אלפס ז"ל ור"מ ז"ל:

שסילוק הכרים והכסתות גרם לו שישבר וכן כל כיוצא בזה: כתב הראב"ד ז"ל לא ראיתי שיבוש כזה וכו': **ואני** אומר עיניו תחזינה מישרים ואנחנו ניישר ונאשר של אחרים ונברר הדברים. ואתה דע לך כי הצעת זאת ההלכה הוא שלהי פ' כיצד הרגל דגרסינן אמר רבה זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתות או קדם הוא וסלקן או [בא אחר וסלקן] פטור דבעידנא דשדייה פסוקי מפסקי גוריה עד כאן ונחלקו בזה רבותינו הראשונים נ"ע יש שפירשו פטור השני ויש שפירשו הראשון ורבו בזה הדעות ובכל אותן המימרות דרבה הדעות והסברות והראב"ד ז"ל סבר כי שניהם פטורים ודעת כלם כי היא הלכה פסוקה אבל ר"י אלפס ז"ל ס"ל דרבה דפטר שני זה אזיל לטעמיה דלית ליה דינא דגרמי פרק הגוזל עצים וליתא לדרבה דאנן קי"ל כמאן דאית ליה דינא דגרמי ע"כ ורבים גאונים פסקו כן ועל זה סמך ר"מ ז"ל וחייב אדם לומר כלשון רבו ואין בזה לא שיבוש ולא טעות דאתמהא אטו דינא דגרמי לאו פלוגתא היא וכי אמרינן לחד מינייהו אשתבשת ח"ו אלא מאן דעבד כמר עבד ומאן דעבד כמר עבד:

הלכה ח

הזורק כלי של חבירו וכו' עד לאבד ממונו של זה. שלהי כיצד הרגל:

הלכה ט

וכן השורף שטרותיו כו' עד דמי הנייר בלבד. פ' הגוזל עצים:

הלכה י

וכן ראובן שהיה נושה וכו' עד כמו שיתבאר במקומו. ב"ב פ' מי שמת והביאור פ"ו דהל' מכירה:

ונחייב ראובן לשלם כו' עד מן היפה שבנכסיו. פרק הכותב:

הלכה יא

וכן העושה עבדו אפותיקי וכו' המשחרר לשלם לבעל החוב וכו' עד ויאמר לו עבדי אתה: כתב הראב"ד ז"ל הרב אינו פוסק כן וכו': **ואני** אומר עיקר הלכה זו בגיטין פ' השולח (דף מ':) ופלוגתא דרשב"ג ורבנן במתני' ור"י אלפס ז"ל הביאה כפשוטה בהלכות וגם הירושלמי אשר הוא שנוי עליה אבל לא פסק מפורש הלכה לא כרבנן ולא כרשב"ג וברי לי שאין בקי בדעת רב אלפס כר"מ ז"ל דדייק וגמיר שמעתיה מפומיה דרביה ולכך פסק כרשב"ג והדין עמו דקי"ל בכוליה תלמודא כ"מ ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וציידן וראיה אחרונה ועוד דבגמרא שיילינן מי שחררו ואזלא כל הסוגיא כרשב"ג הילכך יפה הסכים שפסק כרשב"ג ואם אינו דומה לשורף שטרותיו של חבירו אני מדמה אותה למכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול:

וכן הדוחף מטבע חבירו כו' עד וכן כל כיוצא באלו הדברים. פ' הגוזל עצים (דף צ"ח):

הלכה יב

הזורק כלי מראש הגג עד וכן כל כיוצא בזה. שלהי כיצד הרגל (דף כ"ו:):

הלכה יג

שור שהיה עומד להריגה עד משלם לבעלים י' זהובים. פ' החובל (דף צ"א:):

הלכה טו

שמין למזיק עד דין אחד הוא. פ"ק דנזיקין (דף י"א) ופרק החובל (דף צ"ו וצ"ז) מייתי כיצד והביאור הוא פרק כ"ח דהל' נזקי ממון:

דרך ענבים כו' עד כמו שביארנו בנגזל: כיצד כו' עד וכן כל כיוצא בזה. הכל פ"ק דנזיקין (דף ה') וילפינן לה מנגזל דפ' כל הנשבעין (דף מ"ה מ"ו) ודרך הנותנים לשמירה ילפינן לה מהא דבעי ס"פ הכונס (דף ס"ב) מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא ולא איפשיטא והביאור כולו פרק ד' דהל' גזילה ואבידה:

הלכה יט

ידע המזיק שהכיס היה בו זהובים עד כמו שיתבאר בענין הפקדון: כתב הראב"ד ז"ל בענין הפקדון עיינתי כו' עד צרור: **ואני** אומר הביאור והעיון הוא מאשר כתב פ"ה דהלכות שאלה ופקדון והעיד על דבריו שכן הורה רבו הרב רבי יהוסף הלוי ן' מיג"ש ז"ל ורבו ומתוך דבריו נודע שאחרים חולקים וכן פסק הר"ם מקוצי מדעת רבותינו בעלי התוס' ז"ל ועיקר הדין הזה סוף הכונס ושם הביא ר"י אלפס ז"ל הירושלמי דסיגין ומטקסא בהלכות:

פרק ח

הלכה א

המוסר ממון חבירו כו' עד יכהו או ימיתהו. מ"ש מן היפה שבנכסיו הוא בריש מכילתא דנזיקין (דף ה') ושאר הדינין פ' הגוזל ומאכיל (דף קי"ו ק"ז) ובירושלמי ובירורו ר"י אלפס ז"ל בהלכותיו:

הלכה ד

נשא ממון חבירו בידו עד אנסו להביא: כתב הראב"ד ז"ל גם בזה על דרך הרב הוא הולך וכו': **ואני** אומר יפה עשה ר"מ ז"ל שדעת רבו נוחה הימנו ובירורו יפה בהלכות גם מן הירושלמי וכ"כ הר"מ ז"ל מקוצי מדעת רבותינו בעלי התוס' ויפה עשה גם הראב"ד ז"ל שהלך על דרך הגאון ז"ל שדברי הגאונים דברי קבלה הם ויפה עשה גם כן שהרחיב בפירוש ב"ק שעיקר הדין שם פ' הגוזל ומאכיל בבלי וירושלמי והענינים צריכין חילוקים וביאורים לפי המעשים:

בד"א שאם אנסו כו' עד ויעשו דין בישראל. פ' הגוזל ומאכיל:

הלכה ו

מי שנתפס על חבירו כו' עד בגלל פלוני בפני עדים. תחלת הדין הביאו הר"י אלפס ז"ל בהלכות מן הירושלמי פ' בתרא דכתובות והשאר פ' הגוזל ומאכיל:

הלכה ז

מי שיש עליו עדים שמסר ממון חבירו כו' עד ומשביעין אותו כשאר הכשרים. פ"ק דנזיקין ופ' הכונס (דף ס"ב) נמי אם עשו תקנת נגזל במוסר וסלקא בתיקו ופירשו ר"ח ורש"י ור"י אלפס ור"מ בדעת אחת דכל תיקו דממונא לגמרי לחומרא ושלא כדברי רבינו האי גאון ז"ל שפוסק חלוקו וגם הסכמת כל הראשונים והאחרונים נ"ע וכן כתב רב פלטוי גאון ז"ל והפריז על מדותיו לפסול לגמרי אפילו האנוסים וכן משמע פרק זה בורר

(דף כ"ה וכ"ז) גמ' מתני' דאלו הן הפסולין כי הרשעים פסולין ואין לך רשע גדול מזה אשר הוא רשע למות וכן נפסק הדין בשתי ישיבות:

הלכה ט

אסור למסור כו' עד מיצר לו ומצערו. פרק הגוזל ומאכיל (דף קי"ז) :

וכל המוסר כו' עד אין לו חלק לעולם הבא. פרק חלק בסנהדרין:

הלכה י

מותר להרוג המוסר כו' עד שהרי ממונו ראוי ליורשיו. פ' הגוזל ומאכיל:

הלכה יב

רודף שהיה רודף כו' עד ויעיין בעת שירדוף. בניזקין פ' הגוזל ומאכיל ובסנהדרין פ' בן סורר ומורה (דף ע"ב):

הלכה טו

ספינה שחשבה להשבר מכובד המשוי עד והושיעם: כתב הראב"ד ז"ל אין כאן לא מלח ולא תבלין וכו': **ואני** אומר כסבור הראב"ד ז"ל שפסק זה מכח הא דת"ר ספינה שהיתה מהלכת בים ועמד עליה נחשול לטבעה בים פסק זה הספק וכן חשב הר"מ ז"ל מקוצי והודה לו בו וכן עלה על דעתי בימי חרפי זמן רב עד שבדקתי דעת ר"מ ז"ל ומצאתי דרכו וסדוריו ודבריו מופלאים בכמה דרכים שכתבתי מקצתם בזה החיבור ומצאתי דין הספינה ההיא עם דין החשבון לפי ממון אשר מיירי שהטילו מדעת כולם אבל זה הטיל אחר מדעתו להקל מעליהם ולכך כתבו שם ר"מ ז"ל עם הדברים שיכולין להסכים וכבר כתבו פ' י"ב דהלכות גזלה ואבדה על פי הברייתא והסוגיא האמורה שם וגם אני מצאתי וציינתי שם כל הצורך אז אמר לבי ודאי וברור שזה הדין דין מחודש היה לו לר"מ ז"ל ממקום שאין אנו יודעין עדיין ואף שיש לי לדמות זה להא דגרסינן פ' החובל (דף צ"א:) שור העומד להריגה ואילן העומד לקציצה דפטרינן ליה מלשלם ממון הניזוק ומחייבינן ליה במה שהפקיע ממנו המצוה דשמעינן מינה תרתי חדא דהקודם זכה במצוה ועוד דאינו חייב ממון מ"מ לאו מדין רודף אתיא ועוד יש לו ראיה מההיא דאסיקנא לגבי מעוברת וילדה ונתקשית בלידתה שמצילין אותה בנפשו של ולד ומחתכים אותו אבר אבר כדאיתא ס"פ בן סורר ומורה (דף ע"ב:) ואע"פ שאין דוחין נפש מפני נפש שהוא רודף וכן כתבה הר"מ ז"ל פ"א דהלכות רוצח ושמירת נפש אלמא מדמינן מילתא למילתא וה"נ אין לך רודף גדול מן המשא וכ"ת משא לאו בר דעת הוא אימא נמי עובר לאו בר דעת הוא ועוד דאנן בעלי המשא קרינן רודף דמה לי רודף בגופו מה לי רודף בממונו ואינו יכול לומר שאמרה מסברא דא"כ היה אומר הורו רבותי או הורה גאון שכן

מנהגו בזה החיבור אלא ודאי אומר לי לבי כי היה לו ממקום שלא ידענו כי הרבה ראה לבו חכמה ודעת שלא ראינו בעושה מלאכה בפורים וכיוצא בה:

והושיעם. נטעה בסוף הלכות חובל ומזיק לחתום דבריו בישועה ולצאת בכי טוב ואמרו ז"ל ישועות הוא סדר נזיקין ומאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין כי המתרחק מן הגזל הוא צדיק ונושע הוא ולפי שאין פושטין ידיהן בגזל כתיב בהו בצדיקים ותשועת צדיקים מיי' מעוזם בעת צרה: